N XX.

KURYER LITEWSKI

W WILNIE DNIA 6. WRZESNIA V. S. ROKU 1805.

ROSSYA.

z Wilna 6 Września.

Od Kuratora Imperatorskiego Wileńskiego Uniwersytetu i Jego wydziału. Do Imperatorskiego Wileńskiego Uniwersytetu. Z powodu potwierdzonych iuż Ustaw dla Gimnazyum Wołyńskiego, Cesarz Jegomość chcąc oświadczyć szczególną wdzięczność JP. Czackiemu Taynemu Konsyliarzowi za troskliwe iego starania w zebraniu Ofiar na utrzymanie Gimnazyum Wołyńskiego, oraz za podiętą przez niego pracę w podaniu pierwszych myśli do ułożenia Ustaw, pisał do niego Reskrypt pod dniem 29 Julii poruczaiąc mu, ażeby oświadczył Monarsze ukontentowanie dla Zgromadzeń i osob, które przyłożyły się do zapewnienia funduszow na utrzymanie rzeczoney Szkoły. Spieszę się donieść o tém Uniwersytetowi, przyłączaiąc Kopią Reskryptu Jego Cesarskiey Mości do JW. Czackiego. Adam Xiże Czartoryski.

Panie Tayny Konsyliarzu Czacki. Ministerium publicznego oświecenia podało mnie Ustawy dla Gimnazyum Wołyńskiego, które większą część utrzymania swego ma mieć z dochodów od summ ofiarowanych na ten przedmiot przez Szlachtę, Duchowieństwo i inne Towarzystwa, oraz partykularnych ludzi. Jak pierwszy proiekt tych Ustaw, tak ofiary dla dobra Szkół poczynione są owocem gorliwego starania waszego, za które oświadczaiąc Wam moią zupełną wdzięczność, poruczam, abyście uwiadomili o moiém ukontentowaniu Towarzystwa i osoby, które do pomienionych ofiar przyłożyli się. Zostaię dla Was życzliwy. Alexander.

S. Petersburg V. S. 25 Sierpnia. Pernawski kommendant GL Ritter naznacza się doczesnym Inspektorem półków i batalionów garnizonowych Inflantskiey inspekcyi. Bataliony garnizonowe Litewskiey inspekcyi będą pod inspekcyą G. infanteryi Rimsko Korsakowa. GL. X. Gorczakow 2 będzie doczesnym Inspektorem garnizonów Moskiewskiey inspekcyi pod naczelnictwem G. infanteryi Bekleszowa. Pereasławski półk dragonii należeć ma do inspekcyi G. kawaleryi Tormasowa. 17 półku strzelców kapitan Parfienow, który dystyngwował się w bitwie z Persami, otrzymał rangę Majora, W Grodzieńskim sądzie Głł. 2 departamentu Konsyliarzem został Arnoldi.

BRYTANNIA W.

Londyn 27 Sierpnia Doniosł Cornwallis Admiralicyi, że wódz nieprzyiacielskiey flotty w porcie Bresteńskim zamkniętey, Gantheaume ostrzeżony podobno o wysłaniu części sił Angielskich do Ferrolu, albo też odebrawszy wiadomość o zbliżeniu się ku północnym stronom Graviny i Villeneuve, d. 21 chęć okazał wyiścia pod żagle. Pod wieczor zaczęły ruszać Francuzkie okręta w liczbie 21 lin. i 4 fregat, oddalaiąc się od brzegu. Co gdy postrzegł Cornwallis, uszykował śpiesznie naszą flottę blizko skał czarnemi zwanych, i wszystkim statkom zarzucić kotwicę rozkazał. ażeby snadź w nocy wiatrem i pędem morskim uniesione nie straciły z oka nieprzyiacioł. Nazaiutrz rano chcieliśmy bitwę stoczyć. Francuzów straż przednia iuż blizko nas była; lecz Gantheaume widząc odkryte zamiary swoie, dał znak do odwrotu; wszystkie więc okręta cofnęły się prędko, i w samem uyściu kotwicę rzuciły. Straż przednia Cornwallisowey flotty przedsięwzięła odciąć ieśliby można było, kilka okrętów z tylney straży. Tu grać zaczęły lądowe batterye Francuzkie, okrywaiąc zbyt śmiałych Anglików ogniem kartaczowym, kulami i bombami.

Więc w tym d. do bitwy nie przyszło; przyiść iednak wkrótce może. Gantheaume okazuie do żeglugi wszelką gotowość; wypłynie podobno, gdy usłyszy że Ferrolska flotta stanęła na mieyscu przeznaczonem. Lecz iakeśmy iuż mówili, Cornwallis dość iest potężnym zniszczyć wszystkie zamysły sprzymierzeńców, dopóki tych siła rozdwoiona. Posłano iemu niedawno z Plymouth w posiłku 3 okręta lin. między innemi Windsor naprawiony; 5 drugich za kilka d. poszlemy. Stirling z okrętem Glory pod Brest powrócił.

Żyiemy od czasu dawnego w oczekiwaniu przypadków wielkich; każde z woiuiących Mocarstw w przeciągu ter. kampanii zawiodło się nieraz w nadziei. Roz mieliśmy, że Calder i Cotton zamkną nieprzyiaciela w Ferrolu. Ci iednak stanowszy d. 20 przed portem po 4 dn. żegludze, iuż w nim nie znalezli nikogo; tę tylko pewność maią, iż sprzymierzeńce 7 d. przed ich przyiściem pod żagle wyszli. Zapewne Anglicy na mieyscu nie stoią bezczynni. Dokąd udał się Calder nie wiemy; zgadnąć łatwo, iż poszedł w pogoń, albo też powraca do Brestu z odsieczą Cornwallisowi, ieśli ma wiadomość pewną, iż Villeneuve płynie ku północy. U nas powszechne iest rozumienie: ponieważ nieprzyiaciel wyszedłszy pod żagle z Ferrolu d. 13, dotychczas nie był widziany pod Brestem, ani u brzegów Irlandzkich, więc póyść musiał koniecznie do morza środziem.

Tam według zdania polityków naszych, otworzy się wkrótce teatr woiennych czynności. Skoro tylko Napoleon interessami lądowemi roztargniony, przestanie grozić lądowaniem, natychmiast G. Baird 12 t. Angielskiego żołnierza wyprowadzi do Malty; gdzie zmocniony liczną załogą, przyczyni się do wykonania wielkich zamiarów. Nie zbywa iednak na tych którzy rozumieią, że przed zaczęciem woyny lądowey nieprzyiaciel zechce losu doświadczyć, choćby to naywięcey kosztowało, ażeby wiedział czego się spodziewać powinien; a w przypadku porażenia woysk lądujących i flottylli, pozna przynaymniey, iż ogromney potęgi nad Oceanem niepotrzebney, użyć może w drugich stronach.

Cokolwiek nastąpi, rząd nasz zachowuie ostróżność przyzwoitą, nie lękaiąc się pogróżek nieprzyiacielskich, ani też pogardzaiąc gotowością iego. Wie doskonale Admiralicya, że wyiście Ferrolskiey flotty, poruszenia Bresteńskiey, inne nierównie większe w Boulogne i Texel, ściśle między sobą połączone, do iednego celu zmierzaią, którym iest lądowanie. Wie o tém ieszcze, iż Francuzi na Irlandyą uderzyć naprzód postanowili, w tey pewności, że Brytannia spokoynie nie ścierpi naiazdu, i wszystko łożyć gotowa na zachowanie kraiu tego, i zgaszenie w nim pożaru woyny domowey, iesliby zapalił nieprzyiaciel. I to nie tayno, że w portach Francuzkich na południe rzeki Sequany leżących czynią się przygotowania do wyprawy na podbicie wysp Jersey i Guernesey; na co iest uzbroionych wiele statków przewozowych; okręta zaś oboiętne nie chcąc być użytemi do dzieła, śpiesznie wyszły na morze, i wiadomość o zamysłach przeciwników nam przyniosły.

Rzecz niewątpliwa, że w Boulogne zabrano na flottyllę wiele żołnierza, dział, żywności, ammunicyi, że część znaczna statków przed portem stoi uszykowana. Ztąd wszczęło się pytanie bardzo ważne w okolicznościach ter: między Officyerami naszemi, którzy naywięcey doświadczenia maią w rzemieśle morskiém, iak wiele czasu flottylla 3 t. statków licząca potrzebuie, ażeby wynijść pod żagle mogła i odbić od brzegu, Zgodzili się powszechnie wszyscy, że korzystaiąc naydoskonaley z każdego podnoszenia się Oceanu, Francuzi z portów prawie połączonych: Boulogne, Ambleteuse, Vimereux, w przeciągu 24 god: nie mogą na morze wyprowadzić nad 500 żagłów. Tym sposobem 10 d. potrzebować będą, gdy zechcą płynąć ku brzegom naszym z całą potęgą. Czas nadto wystarczaiący Anglikom, ażeby do cieśniny Calais przywołali daleko nawet krążące eskadry. W prawdzie ma nieprzyiaciel szalup niemało w Calais, Dunquerque, i Havre; nie rozumiemy iednak, ażeby te odłączone dywizye śmiały kiedykolwiek same ukazać się na mo-

20

rzu; całą nadzieię przeciwnicy położyli w liczbie, mgłach, i nocnych ciemnościach z wiatrem wschodnim.

Nelson ciągle rozmawia z Pittem i Prezydentem Admiralicyi Barham. Dotąd wiedzieć nie możemy, do iakiey posługi ten rycerz będzie użytym. Jedni go do Dunes wysyłaią przeciwko flottylli; drudzy do Portsmouth; tam ponieważ nie zdioł ieszcze flagi swoiey z okrętu Victory, wnosiemy, że wkrótce przyimie kommendę. Pierwsze iednak zdanie być może trafnieysze, ieśli prawda, że Keith na okręcie Edgar od 74 arm: udał się do Texel, ażeby nie tylko widział przygotowania zaczepne Batawów, ale też sam został przy eskadrze Russela, iako naywyższy naczelnik na morzu półn: gdzie iak mówią, wkrótce ma otrzymać posiłek bardzo znaczny, który Adm: de Winter odeymie chęć mierzenia sił swoich z naszemi. Czas iest niedaleki, w którym te wszystkie domniemania, domysły w iasną prawdę zamienione, pocieszą i ubezpieczą dobrych obywatelów.

Gdy nieprzyiacielska flotta z Brestu wychodzić zamyślała, Cornwallis nie miał przy sobie nad 18 okrętów lin. Ale wkrótce potém odebrał posiłek; albowiem powróciły do niego wszystkie okręta postrzelane w bitwie 22 lipca pod Finisterre: Windsor, Maltha, Warrior, Audacious, Glory z Adm. Stirling, który nigdy nie myślił zwyciężcę Caldera przed sąd woyskowy pozywać, iak niosła pogłoska. Podziśdzien iest wątpliwość, kto flottę z pod Brestu poprowadził na zamknięcie portu Ferrol, Calder czyliteż Cotton, który niedawno wyszedł z Plymouth na okręcie S. Joseph od 110 arm. dawniey Hiszpańskim.

W rowney niewiadomości zostaiemy względem eskadry, którą Lallemant z Rochefort i Orient wyprowadził. To pewna, że się nie złączyła z flottą Ferrolską; w tym przypadku Villeneuve i Gravina mieliby więcey niż 28 okrętów lin. Lallemant, iak przyświadczaią żeglarze nasi i oboiętni którzy go widzieli na morzu, liczył 7 okrętów lin. 5 fregat, 5 korwet, wszystkie żołnierzem lądowym obciążone. Słychać iż popłynoł do Martiniki: ieśli tak iest, będzie daremną raz ieszcze wyprawa; znaydzie w Indyi zachod, nieprzyiaciel 13 okrętów lin. z wielo fregatami, przy Adm. Dacres i Cochrane, znaydzie Jamaikę i wszystkie wyspy gotowe do czynienia odporu długiego. Dla tych przyczyn wnoszą niektórzy, że Lallemant udał się do Indyi wschod. Tu nam więcey szkodzić może nieprzyiaciel, ieżeli będzie tak szczęśliwym, iak dotąd był Linois. Lękać się iednak bynaymniey nie trzeba o dzierżawy kompanii, zwłaszcza gdy Margr. Cornwallis i Adm. Trowbridge przyprowadzą znaczne posiłki.

Flotta ztamtąd spodziewana, ieszcze nie przybyła. Trudno zgadnąć spoźnienia się przyczynę. W żegludze dalekiey być mogą wielorakie. Niżeli więc Adm. Raynier da nam wiadomość dokładnieyszą o stanie ter. osad wschodnio Indyiskich, przestać musiemy na prywatnych doniesieniach. W tych czytamy, że Meer Khan wódz zaufany Holcara, z tłumem Marattów przebywszy rzekę Ganges, dla rozerwania sił naszych, niespodzianie wtargnoł do Bengalu, ubiegł miasto wielkie i bogate Moradabad. Całe poszło na rabunek; prywatny i publiczny zbior stał się zdobyczą nieprzyiaciela. Jeden z urzędników kompanii, Leycester, wcześnie burzę przewidziawszy, dom swóy murem i rowem głębokim opasał; tu znalazło schronienie więcey 400 osob. Szturmował daremnie kilka d. nieprzyiaciel, dobyć mieszkania nie mógł artyllerыi nie maiąc. Tymczasem nadciąga z odsieczą G. Smith, poraża naiezdników, uwalnia od blizkiey zguby oblężonych, Marattowie za Ganges uciekli.

W Chinach szerzy się pożar woyny domowey: że nic nie powiemy o wielu innych Prowincyach, w okolicy miasta Canton buntownicy straszną potęgę zgromadzili. Pozor ich powstania zawsze ieden, uwolnić narod Chiński od iarzma Tatarskiego. Cesarz chcąc kiedykolwiek pokoy przywrócić, postanowił ruszyć całą potęgę Monarchii na wytępienie rokoszanów.

G. Lake straciwszy, iak wyznaią Anglicy, więcey 6 t. Europeyczyków i Indyanów, szturmować twierdzę Bhurtpoore nie przestał: odmienił tylko położenie obozów swoich, i stanowszy w stronie północno wschod. sprowadził więcey armat z ammunicyą. Ma nadzieię, że miasto podda się koniecznie Anglikom przed nadeyściem pory dżdżystey, która zaczyna się u Indyanów w mieś. lipcu. Z tego opisania wnieść łatwo, że powieść o ukorzeniu się Holcara, czyliteż rządcy, Rajah zamkniętego w Bhurtpoore, o pokoiu podpisanym, była zawczesną.

Od czasu dawnego mieliśmy cenę chleba wysoką; dziś znacznie spadła; urodzaie w kraiu całym są nadzwyczay piękne; przytém z zagranicy zboża wiele sprowadzono; dziś na Tamizie mamy samey pszenicy zakupioney w portach Baltyckich miar 250 t.

Keith oddalaiąc się do brzegów Batawskich, zostawił przed portem Boulogne krążącą eskadrę, która się składa z okrętów: Monarch od 74 arm: Leopard, Trusty od 50, Regulus, Renown od 44, 4 fregat od 32, 30 korwet, 6 bombardyerskich statków. Rozumieć iednak nie trzeba, że rząd bezpieczeństwo kraiu powierzył tak słabey potędze; w Dunes, na Tamizie, w bliższych portach iest bardzo wiele innych fregat i korwet, które za pokazaniem umówionego hasła do ciasniny pośpieszą, gdy nieprzyiaciel od brzegów swoich odbiiać zacznie.

Admiralicya pilnie zgromadza u kupców naięte, wiele koronnych uzbraia okrętów przewozowych. Albowiem potwierdza się pogłoska, że wkrótce z portów ma wyniść liczna flotta na sprowadzenie do Anglii woysk posiłkowych. Inne w znaczney części użyte być maią do wyprawy na morzu środziem: z G. Baird. Podczas dawnieyszych woien zdarzyło się nieraz, żeśmy podbili zamorskie osady nieprzyiacioł. Wszystkie prawie zakwitneły w ręku przemyślnych Anglików, prowadząc handel wolny pod zasłoną flagi naszey. Wiadomo każdemu, do iakiego stanu przyszła Guadalupa na 7 letn: woynie, co się stało w Demarary podczas ostatniey. Dziś z przyczyn sobie wiadomych rząd zabronił wyraźnie, zakupować i wprowadzać Afrykańskich niewolników do osad Batawskich i Francuzkich, któreśmy w Indyi zachod: podbili od początku woyny ter.

Nie ma w kraiu naszym widoku pięknieyszego i okazalszego, iak w okolicach Dover. Chociaż albowiem inne nadbrzeża są iak naylepiey obwarowane od napaści nieprzyiacielskiey; tu iednak naywięcey pracowali Inżenierowie. Góry wszystkie pełne są okopów, szańców, redut, batteryi. Blizkość mieysca i łatwość wylądowania były zapewne pobudką rządowi do przedsięwzięcia tych robot. Nie mnieysza iest usilność w całey Irlandyi, z tego względu, iż nieprzyiaciel spodziewaiąc się znaleść przychylnych rokoszanów, odważyć się może na wyprawę. Twierdze w okolicach Dover założone, oglądaią teraz Królewiczowie XX. Yorck i Cambridge.

D. 25 wieczorem w stolicy naszey umarł X. Glocester brat Króla. Narodził się r. 1743, był naystarszym z Feld Marszałków Brytannii W. Szefem 1 regimentu gwardyi pieszey, Kanclerzem Akademii Dublińskiey. r. 1766 zaślubił córkę sławnego Ministra Roberta Walpole, wdowę Graffa Waldegrave; z którey miał 2 córki, i syna dziś X. Glocester i GL. Wszystkie teatra w stolicy naszey zostały zamknięte, dopóki ciała nie pogrzebiono. Zmarły X. chorował bardzo długo. Załobę po nim Dwór nosić będzie 6 tygod. Officyerowie armii lądowey i flotni czarną florę. W życiu prywatném i publiczném dawał zawsze naylepsze przykłady, iako dobry obywatel, ociec, przyiaciel. Ciało złożone w Kościele Westmunsterskim. X. Kent został Szefem 1 regimentu gwardyi Królewskiey.

R. 1779 Flotta Hiszpańsko Francuzka pod Adm, Cordova i Orvilliers z 66 okrętów lin. złożona, 28 fregat, zbliżyła się do naszych brzegów i była pod Plymouth. Nie wylądował nieprzyiaciel, czyli dla niezgody pospolitey między sprzymierzeńcami, dla spoźnienia się armii lądowey, która z Mars. Broglio była w Normandyi, albo dla chorob na flotcie zagęszczonych, które 11 t. ludu porwały. Wtenczas Adm. Hardy 37 okrętami lin. kray zasłaniał, unikaiąc roztropnie bitwy z mocnieyszym nieprzyiacielem. Ten powrócił do Brestu, rozwiązała się flotta. Dziś odmienne są okoliczności. Nie maią sprzymierzeńce przewagi na morzu, którąby wodzów naszych do odwrótu znaglała; sił swoich połączyć nie mogli, nasze połączonym nawet wyrównaią. Nie boiaźń przeto, lecz daleko widząca przezorność kazała dziś czynić Admiralicyi, cośmy r. 1779 czynili. Zdięto na wielu mieyscach wszystkie znaki, które zwyczay iest kłaść na morzu, iakie są beczki pływaiące, słupy &c, ażeby żeglarze za ich pomocą uniknąć mogli niebezpieczeństwa, mianowicie około Plymouth; przed drugiemi portami będą zdięte gdy ukaże się nieprzyiaciel. Wszytkim żołnierzom rozdano po 60 ładunków.

Sławny podróżą do Afryki wewnętrney dotąd świątu nieznaiomey odprawioną Mungo Park, z dobranemi towarzyszami Anderson i Scott, w kwietniu ieszcze z Portsmouth przybył do uyścia rzeki Gambia, przedsięwziąć maiąc podróż drugą, w którey spodziewa się zwiedzić kraie których nie widział, opisać dokładniey które zwiedził podczas pierwszey podróży.

Rząd nieodmiennie postanowił, skarby zabrane na okrętach Hiszpańskich podczas woyny ter. oddać w nadgrodę tym Anglikom, których własność konfiskowaną podczas woyny prz. Karol 4 obowiązał się wrócić. Jedna tylko trudność zachodzi w sprawiedliwém dziele. Zdobycz morska prawnie do tych należy, którzy ią zabrali; ta gmin pospolity zachęca eo usiłowania i pracy w szkodzeniu nieprzyiacielowi. Spodziewać się trzeba, iż maytkowie Angielscy nie zniosą cierpliwie krzywdy im wyrządzoney. Ministrowie i Parlament znaleść wprzód muszą iaki środek do zaspokoienia słuszney pretensyi ludu, który z honorem i sławą służy oyczyźnie.

Król z familią bawi w porcie Weymouth. Niedawno przypatrywał się z upodobaniem blizko brzegów płynącey do Indyi zachod. flotcie kupieckiey, która się składała z 120 żaglów; inna 150 statków licząca wkrótce spodziewana iest z Jamaiki.

Miasto Yorck daiąc świetny dowod szacunku swoiego Lordowi S. Vincent, przysłało iemu prawo u siebie obywatelskie.

Biesiada, którą na wsi niedawno dawał X. Buckingham dla następcy tronu, stała się rozmów materyą; kosztowała 20 t. FS. byli obecni Parowie wszyscy i Reprezentanci izby niższey, z których składa się dziś Oppozycya.

Sidney Smith przed kilko d. w porcie Gravesend doświadczał statku osobliwszego. Nowym wcale sposobem zbudowany, bierze wody niewiele, na mieliznę podchodzić może, znaczną liczbę żołnierza mieści bezpiecznie, i z wielką, iak słychać, korzyścią, użytym być może przeciwko nieprzyiacielskiey flottylli.

Człowiek niewiążący się do Ministeryalney strony, ani też do Oppozycyi, umieścił w pismach naszych uwagi nast: o lądowaniu. Mało dziś mówiemy, powiada, o flottach zprzymierzonych, zwracaiąc uwagę całą na zapowiedziane lądowanie. Każdy z Anglików rozumie, że czas przedsięwzięcia onego iest blizki. Rząd pomnaża troskliwość powszechną, zalecaiąc przygotowania i nadzwyczayną ostrożność w portach i na brzegach. Mówił otém niedawno Kanclerz W. na sądach głośno. Lord Harrington, inni Wodzowie, w dni uroczyste od naydostoynieyszych osob zaproszeni na biesiadę, wymówili się nagłemi dla kraiu okolicznościami. Cóż to ma znaczyć? Zkąd ta pewność? Kto wyiawił taiemnicę nam wyprawy? Niedawno utaił nieprzyiaciel drogę Toulońskiey flotty; dziś ukrywa żeglugę Ferrolskiey; a rozgłaszałby dzieło bez porównania większe i trudnieysze! Z Paryża i Hagi donoszą codzieńnie o przygotowaniach. Cóż to nowego? Sto razy o tém donoszono. Nie dziś Napoleon trzyma woysko w Hollandyi; dawno wytknięte i napełnione obozy iego nad brzegami Oceanu, Niech wierzy wyprawie, komu się podoba; ia zaś rozumiem, iż nieprzyiaciel śmiać się musi koniecznie z łatwowierności naszey. Może Francya zacząć wyprawę, ieżeli innym sposobem do końca nie trafi; lecz ieżeli będzie wyprawa, Paryzkie i Batawskie pisma wtenczas umilkną, iak teraz nie zwykły mówić o wyprawie flott swoich.

Zna nieprzyiaciel trudności i wszelkie przeszkody; widzi niepodobieństwo lądowania w obliczu flott mocnieyszych; wiatry, burze, mgły, nocy, krótkie bywaią, obu stronom zarówno dogodne, szkodliwsze tey, która statki ma ułomne. Nie można więc spodziewać się rozumnie, ażeby szedł do nas, choćby naywięcey kosztowało. Jeżeli tak myślił, zacóż od początku woyny pilnie budował i naprawiał u siebie okręta woienne? Batawom to samo czynić zalecał? Hiszpanów do naśladowania pobudził? Takich okrętów gdy zprzymierzeni mieć iuż będą liczbę wielką, wtenczas im flottylla stanie się pożyteczną. Bo gdy Angielskie flotty, które niewiele pomnożone być mogą na stopniu dzis będąc naywyższym, rozerwie Admiralicya na zamknięcie Toulonu, Carthageny, Genui, Cadix, Ferrolu, Rochefort, Brestu, Anvers i Texel; gdy liczne woyska lądowe zaprowadzi na obronę osad zachodniey Indyi i wschod: wtenczas nieprzyiaciel niepostrzeżony wyszedłszy z którego portu, iak iuż uczynił nieraz, ukaże się niespodzianie pod Calais; a na iedną chwilę panem będąc ciaśniny, wyrzuci na brzegi nasze za pomocą flottylli żołnierzy lądowych ile każe potrzeba.

Czekaymy więc przybycia pod Calais flot wielkich; dopóki tych niema, pewien iestem, iż flottylla sama nie przystąpi do dzieła. Za cóżby nieprzyiaciel dobrowolnie narażać się miał na przegranę i klęski straszliwe, których ten skutek naypewnieyszy, że na lądzie upadłoby znaczenie iego? Lecz ta flotta nawet z flottyllą łączyć się nie będzie, dopóki woyska Francuzkie nie wylądują w Irlandyi. Ma zatém czasu dość wiele do przygotowania słuszney obrony oyczyzna; gdyż nieprzyiaciel bardzo wiele onego potrzebuie dla dokończenia zaczętych gotowości. Sam niedawno przeznaczał na to rok 1, lat 2, 3, 4, aż do 5. Chcąc zgadywać zamysły przeciwnika, należy myślą postawić się w położeniu iego, i rozumieć że to uczyni, cobyśmy czynili sami, będąc w okolicznościach podobnych.

Słowo ieszcze przydam o ruszeniu pospolitém, na którego zwołanie rozkazy podpisane być miały.

Może być pożyteczne w nagłey przygodzie; lecz powinno być wcześnie i mądrze urządzone; inaczey kray zgubi; lepiey zaufać regularnemu żołnierzowi i karney milicyi, niżeli tłumom gminu, które żadnego ćwiczenia nie znały. Niedawno zaieliśmy rekwizycyą wszystkie korpusy naszych ochotników. Tych nie radzę wystawiać przeciw regularnemu żołnierzowi, dopóki w każdey kompanii nie uyrzę 2 przynaymniey Officyerów doświadczonych i walecznych. Sami tylko zdrayce, oyczyzny nieprzyiaciele, podeyrzani ludzie, i nie sięgaiący okiem daleko, mogą doradzać Anglikom, ażeby pospolite ruszenie i ochotników swoich, w tym iak są dzisiay stanie, prowadzili do boiu. Kończę uwagi moie na pochwałach Pitta. Ten Minister naywiększą przysługę uczynił kraiowi, kiedy obronę iego chciał zapewnić przez pomnożenie woysk regularnych.

AUSTRYA.

Wiedeń 1 Września. Austryackie woyska dziś rozłożone są iak następuie: ma Cesarz w Stiryi 30 batalionów, 20 szwadronów; w Carnioli 30 batalionów, 20 szwadronów; w prowincyach Włoskich 50 batalionów, regiment lekko konny Hohenzollern, i Ott huzarski; w Wenecyi 25 batalionów; w Carinthii 20 batalionów; w Tirolu 60 batalionów licząc strzeleckie tey prowincyi, regiment huzarów Blankensteina; w Austryi wyższey 60 batalionów, 7 regimentów iazdy; w Munkendorf 16 batalionów, 5 regimentów iazdy; w Wiedniu 14 batalionów i regiment huzarów Szeckler.

Przygotowania woienne u nas dawno zaczęte, z większym pośpiechem kończemy od czasu przysłaney wiadomości z Paryża, że podanych warunków do pokoiu powszechnego przez dwór Wiedeński, nie przyioł rządća Francyi. Natychmiast wszyscy prawie GG. i Officyerowie bawiący w tey stolicy do obozów pośpieszyli. Sam Arcy X. Karol wyieżdża wkrótce maiąc oglądać wszystkie. Do Wiednia na załogę przybywać nayrychley kazano kilku regimentom z Węgier granicznym. Jest wiadomość, iż woyska Francuzkie stoiące we Włoszech zgromadziły się nagle do 3 głównych obozów, pod Brescia, Bononią, i Rivoli. Do drugiego podobno przybędą regimenta w Królestwie Neapolitańskiém rozłożone. U nas wkrótce Franciszek 2 ma ogłosić 4 nowych Feld Marszałków, 6 GG. Kawaleryi i artylleryi, wielu GG. LL. GG. MM. Cena zboża iest bardzo wysoka.

Niedawno obrany Koadiutor bogatego Arcy B. w Ołomuńcu, Arcy X. Rudolf uczyniwszy na pokoiach Cesarskich przed Nuncyuszem stolicy Apostols: wyznanie wiary, imieniem Oyca S. został uznany i potwierdzony na tém dostoieństwie.

Poseł Francuzki Bacher w Ratisbonie Ministrom Elektorów i XX. Rzeskich miał oświadczyć, iż rząd iego przesłał uwagi swoie dworowi Wiedeńskiemu, względem woysk zgromadzonych we Włoszech, iako też innych gotowości woyną grożących; na co ieśliby wkrótce odpowiedź pożądana nie przyszła, armie Fraucuzkie na brzeg prawy Renu przeprawić się muszą.

W Niemczech północn: iest odgłos, że Król Pruski, Elektorowie Saski, Haski, i innych wielu Panów zostanie oboiętnemi; południowa tylko część Rzeszy, za linią demarkacyiną położona, iak dawniey, ma być teatrem woyny nowey, iako też Włochy i Szwaycary.

HISZPANIA.

Madrid 15 Sierpnia. D. 8 Adm. Salcedo raz ieszcze wyprowadził eskadrę swoią na morze środziem. z Carthageny. Celem podróży iego będzie zapewne połączenie się z okrętami lin. które są w Cadix uzbroione. Tym kazano stać w zupełney gotowości do wyiścia pod żagle skoro postrzegą płynącego Salcedo, ażeby przewłoką nie zniszczyły zamiarów rządowych. Dokąd uda się ta eskadra, nie wiemy; iest domysł, że łączyć się ma z Ferrolską. 4 okręta Angielskie, które dość długo krążyły między ciasniną Gibraltaru i Cadix, zniknęły razem; nie

postrzegli Hiszpani, w którą stronę udał się nieprzyiaciel, do morza srodziem, czyliteż na Ocean.

G. Beurnonville Ambassador Francuzki odebrał z Paryża przysłane 6 znamion legionu honorowego, które ma ofiarować imieniem Napoleona Królowi Katol. X. Pokoiu, i drugim osobom wyznaczonym.

W Miladze i Carthagenie pośrod upałów letnich pokazały się rozmaite choroby, o gorączce żółtey nie słychać; rząd iednakże zachować kazał ostrożnośc przyzwoitą, i zmocnić kordon przedzielaiący miasta nadmorskie od prowincyi wewnętrznych. Do obozu pod Buena Vista wkroczyło batalionów kilka gwardyi Hiszpańskiey i Wallońskiey.

FRANCYA.

Paryż 27 Sierpnia. Nie odpowiedziała zamiarom rządowym, nadziełom ludu Francuzkiego wyprawa Adm. Villeneuve, tak szęśliwie zaczęta, tak dobrze i długo taiona, tak niepomyślnie skończona,. Ażeby iednak malkontenci nie mówili, że zupełnie daremną i próżną była, rząd ogłosić kazał listę statków przez wodza naszego zabranych Anglikom w podróży do Indyi zachod. i w powrocie do Ferrolu, Na tey położonych widziemy statków zbroynych 9, na nich armat 148 ludzi 601, kupieckich 15; naostatek Hiszpański okręt Minerwa. Na skale Diamant zabraliśmy w niewolę Anglików 193. Zdobycz nieskończenie mała w porównaniu z tą którey spodziewano się od flotty liczney, która nieprzyiaciół dobrze uprzedziła, i niegotowych do obrony znalazła. Nieczynności wodzów dotąd nie widziemy przyczyny, tę wyiowszy, że Nelson posiłki niespodziewane przyprowadził.

Czynności flott swoich rząd pilnie ukrywa od początku woyny ter. na taiemnicy zasadzaiąc nadzieię powodzenia wypraw szczęśliwego. Czasem iednak donosi narodowi, iakie okręta są w portach zbudowane, ażeby wiedziano powszechnie, iż ogromne summy przez podatek zwyczayny i nadzwyczayny zebrane idą na dobro pospolite. Dziś ogłoszone są imiona 8 okrętów lin, które budiemy w naszym porcie Anvers; są zaś nast.. Anversois, Commerce de Lyon, Du Guesclin, Audacieux, Thesée, Cesar, Illustre, Charlemagne, wszystkie od 74 arm. Twierdzić nie możemy, iak wiele postąpiono w onych budowaniu. Zaręczaią niektórzy, że ieszcze przed końcem r. ter. wszystkie na wodę spuszczone, uzbroione, wyszedłszy z rzeki Escaut, przyłączą się do flott Batawskich, i wspólnie z onemi dokazywać będą na morzu półn. co wszystko wykonać w tak krótkim czasie prawie niepodobno.

Nic ieszcze nie wiemy o pismie Napoleona, które Senatorowie czytać mieli; taiemne są ich obrady; czekamy więc niecierpliwie ogłoszenia wyroku. Tymczasem rozlegaią się odgłosy o bliskiey woynie lądowey. Już poddani Austryaccy zaczynaią śpiesznie Francyą opuszczać; poseł Cobenzl zabawi podobno u nas niedługo, ieżeli negocyacye skutku nie wezmą szczęśliwego; o czém iednak wątpiemy; lecz w nayważnieyszem dziele do końca godzi się mieć nadzieię. G. Marszałek W. Duroc z Boulogne nagle pośpieszył do Berlina. Słychać, iż Niemce półn. zostaną w obojętności, iakiey używały ciągle za staraniem Pruskiego Monarchy od r. 1795 do 1801 w rewolucyinych woynach. W takim przypadku armia Hannowerska opuszczaiąc kray podbity, przeyść ma do brzegów Dunaju, i łączyć się z drugą, która zgromadzi się nad Renem.

Lecz to są domysły i pogłoski; w rzeczy samey żadne rozkazy od rządu nie wyszły zwiastuiące Francuzom woynę 3. Wprawdzie Lacuée znaiomy Administrator departamentu woiennego poiechał do Boulogne od panuiącego przywołany. Mówią, iż 2 dywizye liczne armii stoiącey nad brzegami Oceanu wkrótce ruszą do Renu i gór Alpeyskich; że inne woysko złożone z półków pozostałych w kraiu zgromadzi się między Metz i Strasburgem; inne ieszcze nad brzegami Renu, inne zagai kampanią wkroczeniem do Szwaycarów; a Bernadotte w Hannowerze otrzyma posiłkowych 30 t. Lepiey zostawić czasowi odkrycie tych taiemnic. To iednak pewna, iż w Alsacyi wielkie magazyny zakładać kazano.

Powiedzieliśmy, że rząd nie wydał ieszcze rozkazów żadnych, któreby zapowiadały wyraźnie bliską na lądzie woynę. Dotąd zdaie się rządca zaięty zamorską wyprawą. Minister woienny Berthier ogłoszony G. M. armii całey, co znaczy, że sam Napoleon stawa na iey czele. Na flottyllę iuż zabrano nie tylko wiele żołnierza z artylleryą, końmi, żywnością, ammunicyą, zawadami, ale nawet lazarety i piekarnie obozowe z ludźmi do nich potrzebnemi, iak donoszą prywatne listy z Boulogne d. 24. D. 21 całą flottyllę w tym porcie przeglądał panuiący. Gwardya Włoska rozkaz odebrała pośpieszać do Medyolanu. Od Adm. Villeneuve tęskliwie czekamy nowego doniesienia. Zgadzaią się na to dziś wszyscy, że od losu flotty zprzymierzoney, która niedawno Ferrol opuściła, zawisł los oyczyzny.

Napoleon wyrokiem uroczystym nadał Protestantom Vaudois zwanym, którzy mieszkaią w dolinie Piemontskiey Pignerol, 3 kościoły Konsystoryalne, z przyzwoitém opatrzeniem dla osób do posługi duchowney potrzebnych. Tak czynić kazała konstytucya, która obrządki: Katolicki, Protestantski, i Reformowany pod opiekę rządową przyieła. Sam Napoleon niewiadomo gdzie mieszkać będzie przez iesień i zimę nast. Według iednych, długo ieszcze zabawi w Boulogne przy flottylli; zdaniem drugich przybędzie do Fontainebleau, ażeby znaydował się niby we środku między flottami swoiemi a woyskiem lądowém, iesliby zapaliła się woyna nowa. Inni nakoniec rozumieią, że sam pośpieszy do obozów nad Renem czyliteż we Włoszech wytkniętych.

Król Katol. przez X. Pokoiu uwiadomiony, że kupcy Angielscy swoie towary na okrętach oboiętnych posyłaią mianowicie do Cadix; Monarcha d. 1 Sierpnia podpisał wyrok zabraniaiący surowie handlu takiego z nieprzyiacielem. Stary Minister woienny Lemos złożył swóy urząd w Madricie, który oddano 1 Ministrowi stanu Don Cevallos.

BATAWSKA RP.

Haga 27 Sierpnia. Flotta w Texel stoi zupełnie gotowa; pod żagle iednak nie wychodzi czekaiąc z Boulogne hasła. Tymczasem zagęściły się choroby nie tylko między żołnierzem, alęteż między końmi w liczbie 3. t. zabranemi na statki, których iuż wiele rzucono do morza. G. Marmont z okrętu Adm. De Winter przenosi się na fregatę Aiax, GG. Batawscy: Dumonceau, Quaita, Hallen są przy woysku na flotcie. Callard Szef gwardyi Pensyonarza otrzymał pozwolenie iść na wyprawę, do którey 1200 żołnierza ieszcze zabrano. Lecz wszystko zależy podobno od pomyślnych albo przeciwnych wiadomości iakie odebrać wkrótce spodziewaią się zprzymierzeńce względem obrótów Ferrolskiey flotty.

Rada stanu zatrudnia się układaniem proiektów do prawa, które Schimmelpenninck ma podać wysokim Stanom 3 września; zciągaią się wszystko do ugruntowania rządu Batawów nowego.

Podatki przed rewolucyą wielkie, podczas zamieszań domowych powiększone niezmiernie, ten skutek sprawiły, że wielu obywatelów wyniosło się za granice. Lecz ponieważ miłą iest oyczyzna każdemu, Batawowie zaś tak są do niey przywiązani, że nic równego w cudzych kraiach widzieć nie zwykli; przeto wielu emigrantów, chociaż myślących przeciwnie, powracać zaczeło do kraiu, w tey nadziei, że kiedykolwiek skosztuią spoczynku. Do czego ich rząd pociągaiąc, zatrudnia się zniesieniem uciąźliwych podatków, ustanowieniem nowych, które każdego w miarę dostatków dotknąć maią. Liczba bogaczów, odbieraiących swoie kapitały z banku Londyńskiego, coraz się powiększa.

Nigdy dawniey w żadnym czasie tak wiele drzewa nie przychodziło de Hollandyi z Niemiec, iak teraz; Ren iest prawie okryty. Admiralicya magazyny kraiowe napełnia; część wielką zapewne do Anvers wezmą Francuzi.

G. Miollis główno kommenderuiący woyskiem Francuzkiém u Batawów, założył główną kwaterę w Utrechcie.

D. 31. Jeszcze z Boulogne rozkaz nie przyszedł, ażeby flotta pod żagle wychodziła z Texel i Helvoetsluys. Przykrzą sobie żołnierze zostawać tak długo nieczynnemi na okrętach, gdzie przy takim ściski, wśród upałów, powietrze nasze wilgotne i niezdrowe zagęszcza choroby. Biegała iuż pogłoska, że Francuzom i Batawom na ląd wystąpić kazano; lecz to się nie ziściło. Inna iest pewnieysza o woynie lądowey; do tey podobno wciągniona będzie oyczyzna; nowe dla skarbu wydatki, nowy ucisk narodu; gdy na morską potrzebę trudno wystarczyć. Dla tych przyczyn wysokie Stany sposobem nadzwyczaynym zgromadzić się maią d. 3 Września. Schimmelpenninck nagle z Overyssel powraca do stolicy. Cokolwiek nastąpi, iesteśmy przekonani, że wyprawa do Anglii zupełnie zaniechaną, albo przynaymniey do niezamierzonego czasu odłożoną być musi; dopóki nie wypogodzi się niebo od lądu zachmurzone. Słychać, że dwór Berliński wybrał oboiętnym zostać.